

Харківська державна академія культури

Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

Кафедра інформаційних технологій

Дипломна робота

магістра

на тему:

**«РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ»**

Виконала: студентка 2 курсу магістратури
заочної форми навчання
спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
ЗИБЦЕВА Альона Анатоліївна

Керівник: д. техн. наук, проф., зав.
кафедри інформаційних технологій
АСССВ Георгій Георгійович

Рецензент: БРИЦИНА Лідія Григорівна, зав.
бібліотеки сімейного читання

Харків — 2022

ЗМІСТ

	С.
ВСТУП	...3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК	
1.1. Стан розробленості проблем бібліотечної інклюзії	6
1.2. Організаційно-методичні засади бібліотечного обслуговування користувачів з особливими потребами	10
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ	
2.1. Критерії оцінки публічної бібліотеки на інклюзивність	14
2.2. Форми і засоби інклюзивного бібліотечного обслуговування користувачів	19
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	41

ВСТУП

Інклюзивний підхід в організації обслуговування користувачів публічних бібліотек України почав запроваджуватися на початку 2000-х р. Його сутність у викорененні сегрегації та дискримінації щодо користувачів з особливими потребами, які хочуть і мають право бути долученими до якісного й комфортного інформаційного обслуговування на рівні зі здоровими людьми. У законі України «Про основи соціальної захищеності інвалідів» підкреслено: «діяльність держави щодо осіб з інвалідністю виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті» [53]. За для забезпечення реалізації прав осіб з особливими потребами Кабінет Міністрів України у 2012 р. прийняв Державну цільову програму "Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів" на період до 2020 року», серед завдань якої: забезпечення доступу інвалідів до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу, транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням їх індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів — до освіти, праці, культури, туризму, фізичної культури і спорту [49]. Але й до цього часу матеріально-технічна база більшості публічних бібліотек України майже не пристосована до якісного інформаційного та соціокультурного обслуговування осіб з особливими потребами.

У квітні 2021 р. Уряд України схвалив «Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року». У цій стратегії визначено шість базових напрямів розбудови в країні комфортного середовища для людей з обмеженими можливостями, мета реалізації стратегії — це «забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права, отримувати послуги на рівні з іншими шляхом інтегрування фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної та освітньої безбар'єрності до всіх сфер державної політики» [37]. Серед очікуваних

результатів реалізації інформаційного та цифрового напрямів безбар'єрності — отримання необхідної інформації, а також цифрових державних та соціальних послуг у найзручніший спосіб, що суттєво актуалізує необхідність цілеспрямованого формування бібліотеками України змістовного та комфортного інклюзивного простору.

Як свідчить зарубіжний досвід, публічні бібліотеки мають багато можливостей щодо організації якісного інклюзивного обслуговування, забезпечення користувачам з особливими потребами безбар'єрного доступу до всього універсуму людських знань, інтеграції до активного соціокультурного життя. Для цього бібліотека як соціокомунікаційна система зобов'язана пристосувати до потреб користувачів з особливими потребами всі свої складові — створити відповідну матеріально-технічну базу, провести спеціалізоване навчання персоналу, укомплектувати фонд спеціалізованими виданнями (книгами шрифтом Брайля, озвученими книгами, мультимедійними носіями інформації).

Необхідність системного формування умов для запровадження бібліотеками України інклюзивного обслуговування зумовлюють актуальність теми магістерського дослідження, визначає його мету та завдання.

Мета дослідження – визначити сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку інклюзивного напрямку діяльності публічних бібліотек України.

Завдання дослідження:

- визначити стан розробленості проблем бібліотечної інклюзії;
- охарактеризувати теоретико-методичні засади організації бібліотечного обслуговування користувачів з особливими потребами;
- з'ясувати сутність, складові та критерії оцінки якості інклюзивного напрямку бібліотечної діяльності;
- охарактеризувати сучасний стан запровадження публічними бібліотеками України інклюзивного бібліотечного обслуговування;
- визначити перспективи розвитку публічними бібліотеками України системної інклюзивної діяльності.

Об'єкт дослідження – інклюзивна діяльність бібліотек.

Предмет дослідження — напрями та перспективи розвитку інклюзивної діяльності публічних бібліотек України.

Методи дослідження обумовлені об'єктом і предметом кваліфікаційної роботи. Для досягнення мети та розв'язання визначених завдань застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: аналізу та синтезу, абстрагування, моделювання, системного підходу, узагальнення, прогнозування.

Структурно дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

1.1. Стан розробленості проблем бібліотечної інклюзії

Поглибленому вивченню проблем бібліотечної інклюзії сприяло підписання Україною у 2006 р. Конвенції про права осіб з інвалідністю, яку було ратифіковано окремим законом у 2009 р. [17]. У документі зазначено, що «до осіб з інвалідністю належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими» [17].

Стаття 30 Конвенції присвячена регулюванню питань, пов'язаних із забезпеченням участі інвалідів у культурному житті, проведенні дозвілля й відпочинку. У цій статті зазначено, що «держави-учасниці визнають право осіб з інвалідністю брати участь нарівні з іншими в культурному житті й вживають усіх належних заходів для забезпечення того, щоб особи з інвалідністю:

- a) мали доступ до творів культури в доступних форматах;
- b) мали доступ до телевізійних програм, фільмів, театру та інших культурних заходів у доступних форматах;
- c) мали доступ до таких місць культурних заходів чи послуг, як театри, музеї, кінотеатри, бібліотеки й туристичні послуги, а також мали найможливішою мірою доступ до пам'ятників і об'єктів, що мають національну культурну значущість.

2. Держави-учасниці вживають належних заходів для того, щоб надати особам з інвалідністю можливість розвивати й використовувати свій творчий, художній та інтелектуальний потенціал не тільки для власного блага, а й для збагачення всього суспільства.

3. Держави-учасниці роблять відповідно до міжнародного права всі належні кроки для забезпечення того, щоб закони про захист прав інтелектуальної власності не ставали невиправданим чи дискримінаційним бар'єром для доступу осіб з інвалідністю до творів культури.

4. Особи з інвалідністю мають право нарівні з іншими на визнання й підтримку їхньої особливої культурної та мовної самобутності, зокрема жестових мов і культури глухих» [17].

Ратифікація Україною цієї міжнародної Конвенції, яку підписали на Генеральній асамблеї ООН 182 країни, зобов'язало публічні бібліотеки України системно підійти до розбудови інклюзивного комунікаційного простору, активізувати діяльність щодо реалізації права осіб з обмеженими можливостями на повноцінне культурне життя та доступ до необхідної інформації. Так, за для підтримки спілкування з такими особами працівники бібліотек долучаються до вивчення та застосування в практичній діяльності абетки Брайля, тактильної та жестової мов, опановують технології тифлокоментування, сурдоперекладу, створюють силами бібліотек серії спеціалізованих мультимедійних видань для різних категорій користувачів з обмеженими можливостями.

У статті 3 Конвенції про права осіб з інвалідністю проголошено низку загальних принципів, які беруть до уваги і бібліотеки як базові соціокультурні установи, що розбудовують інклюзивний комунікаційний простір, а саме:

«а) повага до притаманного людині достоїнства, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;

б) недискримінація;

с) повне й ефективне залучення та включення до суспільства;

д) повага до особливостей осіб з інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;

е) рівність можливостей;

ф) доступність;

г) рівність чоловіків і жінок;

h) повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються, і повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність» [17].

Дотримуючись цих базових принципів, бібліотеки допомагають особам із фізичними, психічними та розумовими обмеженнями у вирішенні таких важливих проблем, як соціальна адаптація; підвищення рівня грамотності, зокрема й інформаційної; опанування новітніх комп'ютерних технологій; підвищення загальнокультурного рівня; розвиток навичок публічних виступів та самопрезентації; допомога у професійній орієнтації через спілкування з представниками різних професій; доступ до електронних ресурсів, зокрема й дистанційний.

Теоретико-методологічні засади інклюзивної діяльності бібліотек розробляли в своїх працях бібліотекознавці, які присвятили цій проблематиці докторські дисертаційні дослідження: Г. Диянська «Принцип рівних можливостей в тифлобібліотекознавстві та бібліотечному обслуговуванні інвалідів зору» [12], Н. Кунанець «Система бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів з особливими потребами в Україні: історія, методологічні засади, перспективи» [25], О. Шапошников «Бібліотечне обслуговування інвалідів» [65]. Науковці заклали концептуальні підвалини інклюзивного бібліотекознавства, визначили проблеми й перспективи розбудови комфортного та недискримінаційного бібліотечного простору для користувачів з особливими потребами.

На сучасному рівні цифровізації бібліотечного обслуговування користувачів з особливими потребами теоретико-методологічні засади розбудови якісного інклюзивного простору розробила Н. Кунанець. У своєму докторському дослідженні вона довела «необхідність використання інформаційних технологій та сервісів хмарних обчислень для зберігання та ефективного опрацювання бібліотечних електронних ресурсів, обґрунтувала спеціальні вимоги до створення та функціонування електронної бібліотеки для бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів з особливими потребами, побудувала її вербальну модель для вирішення проблеми організації

доступу до спеціалізованих інформаційних ресурсів, призначених для осіб з інвалідністю» [25].

За результатами контент-аналізу профільних публікацій варто зауважити, що на сучасному етапі найґрунтовніше розроблені теоретичні засади тифлобібліотекознавства. Особливості організації якісного та проактивного інформаційного обслуговування користувачів у бібліотеках для сліпих висвітлюють в своїх працях А. Амінева [1, 2], В. Арсентьєва [3], О. Білик [6], Г. Диянська [8-12], Г. Єлфімова [13], М. Коновалова [18-19], Ю. Остапчук та З. Романуха [41], І. Стаугіс [59] та ін. Багато уваги означені автори приділяють обґрунтуванню необхідності оснащення бібліотек технічними засобами реабілітації для осіб з обмеженими можливостями. Ефективність застосування новітніх інформаційних технологій в процесі обслуговування користувачів з особливими потребами досліджували фахівці Львівського національного політехнічного університету Н. Кунанець, О. Лозицький, В. Пасічник, А. Ржеуський [14, 15, 23], а також О. Малиновський [30], Ж. Марусич [31], В. Милькова [33], В. Пантелеєва [42].

Зарубіжний досвід інклюзивного бібліотечного обслуговування вивчали І. Банько [5], Г. Диянська [8, 11], В. Пашкова [43], Н. Тюркеджі [60]. Так, більшість фахівців доводять, що «законодавство провідних країн світу вимагає для інвалідів рівних прав доступу до інтернет-ресурсів та спонукає розробників веб-інтерфейсів адаптувати їх до потреб осіб з особливими потребами, забезпечивши доступність контенту веб-сайтів для сліпих та глухих користувачів [13]. За результатами дослідження сформовано основні вимоги для забезпечення доступу осіб з обмеженими можливостями до електронних інформаційних ресурсів, що необхідно враховувати в практиці сайтобудування українських публічних бібліотек.

Цінними для запровадження в бібліотечній діяльності етичних принципів комунікаційної взаємодії між бібліотекарями та користувачами з особливими потребами є результати наукових розвідок таких бібліотекознавців, як І. Банько [5], Г. Єлфімова [13], М. Коновалова [18, 19], А. Матвєєва [32],

О. Милькова [33], І. Міхнова [34], Н. Нижегородцева [39], В. Пашкова [43, 44], Ю. Покотило [45] та ін. Так, за результатами соціологічного дослідження, проведеного М. Назаровим [36], серед бібліотечних користувачів з інвалідністю є багато талановитих фахівців, які працюють в різних галузях промисловості. Залучення їх в якості спікерів різних масових заходів, які проводить бібліотека, може стати відправною точкою у формуванні інклюзивного суспільства, розбудові толерантного ставлення до людей з інвалідністю та, з іншого боку, надасть широкий спектр можливостей для самореалізації суб'єктам інклюзії.

Методологічні засади застосування системного підходу до запровадження дієвої соціокультурної реабілітації в бібліотеках для користувачів з вадами зору розробляли М. Коновалова [18, 19], Т. Кулієва [20], А. Литвин [27-29], В. Милькова [33], І. Стаугіс [59] та ін. Кращий досвід роботи окремих бібліотек щодо організації комфортного інклюзивного простору висвітлювали З. Романуха та П. Поліщук [56, 57], О. Шестакова [66] та ін.

Таким чином, найґрунтовніше розроблені теоретико-методологічні засади тифлобібліотекознавства. Важливі аспекти опанування бібліотеками новітніх комп'ютерних технологій для розбудови публічними бібліотеками України безбар'єрного інклюзивного простору в контексті сучасних завдань реалізації Національної стратегії безбар'єрності ще чекають своїх розробників.

1.2. Організаційно-методичні засади бібліотечного обслуговування користувачів з особливими потребами

Провідні регіональні бібліотеки України, які мають в пріоритеті подолання ексклюзії та розбудову гармонійного інклюзивного середовища, розробляють змістовні методичні поради для публічних бібліотек своїх регіонів з метою створення потужного інформаційного забезпечення соціокультурної реабілітації осіб з особливими потребами. За останні десять років такі матеріали створили Тернопільська ОУНБ [35, 40], Рівненська та Херсонська

ОУНБ. На жаль, не беруть участі в цьому процесі бібліотеки зі статусом національних. На їх сайтах немає жодних методичних рекомендацій з означеної проблематики.

У наявних методичних матеріалах підкреслено, що в багатьох областях України розроблені та діють такі важливі соціальні програми: «Про реалізацію Національної програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями», Програма ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Турбота», а з 2005 року – актуальна програма «Ветеран», які фінансуються з обласних бюджетів і до реалізації яких мають бути причетними публічні бібліотеки, що мають потужний арсенал соціокультурних засобів реабілітації інвалідів та розбудови ефективної інклюзивної діяльності.

Серед важливих методичних принципів розбудови цієї діяльності — теза про те, що «за роки незалежності України державна політика щодо інвалідів зазнала кардинальних змін. Якщо за часів СРСР основні зусилля країни спрямовувалися на соціальне забезпечення цієї категорії громадян, то нині її діяльність ґрунтується на соціальному захистові таких осіб. В основі даного принципу лежить не соціальне забезпечення як пасивна функція соціального захисту, а захищеність інвалідів через створення для них у суспільстві відповідних умов та рівних можливостей для реалізації життєвих потреб, здібностей, творчого потенціалу» [40]. Відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [53] ця група населення має право, зокрема, на забезпечення безперешкодного доступу до інформації за допомогою засобів комунікації та об'єктів соціальної інфраструктури, права на освіту та працевлаштування.

Зважаючи на ці важливі завдання, публічні бібліотеки мають активізувати інклюзивну діяльність з усіх напрямків соціокультурної реабілітації інвалідів. Першим і найважливішим в сучасних умовах є забезпечення інвалідам вільного доступу до інформаційних ресурсів Інтернету, який дозволяє розширити межі комунікації осіб з вадами здоров'я та має потужний реабілітаційний характер.

Методичні центри рекомендують «на базі центральних, міських бібліотек створити інтернет-класи, відвідувати які будуть люди з особливими потребами, попередньо сформовані в групи за різними ознаками (віковою, рівнем освіти, видами хвороби, характером трудової діяльності). Значну роль у цьому процесі відіграватиме консультант, який буде проводити навчання даної категорії користувачів. Він має володіти не лише знаннями сучасних новітніх технологій, а й мистецтвом спілкування з інвалідами» [40].

Серед інших реабілітаційних заходів, що є традиційними формами роботи публічних бібліотек, мають бути:

- інформаційні заходи, організація на базі бібліотек консультаційних пунктів, де користувачі з особливими потребами зможуть отримати безплатну консультацію соціального працівника, держслужбовця, психолога, юриста, одержати пояснення щодо соціальних гарантій, пільг для інвалідів, методів подолання стресів, комунікаційних та психологічних бар'єрів;

- дозвіллеві масові заходи, що сприяють озкриттю творчого потенціалу осіб з обмеженими можливостями. Це можуть бути благодійні свята, вечори на краще виконання пісень, літературні вікторіни, змагання ерудитів, які мають потужний бібліотерапевтичний ефект;

- організація міжособистісного спілкування через заснування клубів за інтересами, сімейних клубів, гуртків, що «допоможе особам з обмеженими можливостями оволодіти навичками просторової орієнтації, самообслуговування, пізнання навколишнього середовища, творчої самореалізації» [35].

З 2014 р. провідні ОУНБ беруть участь у створенні в Україні першої дейзі-бібліотеки. В межах проєкту Міністерства культури України «Взаєморозуміння» було започатковано проєкт, мета якого — не лише сформувати фонд першої україномовної дейзі-бібліотеки, але й знайти площини дотику для взаєморозуміння між світом зрячих та світом людей з вадами зору. З метою просування проєкту було організовано всеукраїнський дейзі-тур: фахівці, що володіють методиками виготовлення книг у аудіо

форматі, навчали колег якісно начитувати вголос книжки для формування безкоштовної бібліотеки для осіб з вадами зору. На базі декількох ОУНБ, зокрема й Херсонської, відбулися науково-практичні семінари та майстер-класи з виготовлення літератури у форматі «дейзі». Презентацію та навчання проводили представники академії «Svefi» (Швеція) Матті Яткола, Олексій Усов та Оксана Потимко — голова Львівського обласного осередку ВГО «Українська спілка інвалідів» (УСІ): «слухачами семінарів були бібліотекарі, освітяни, корекційні педагоги, громадські активісти, батьки незрячих та слабкозорих дітей. Вони отримали програмне забезпечення для створення книг у форматі «дейзі» і зразки готових дейзі-книг, адже організатори семінарів прагнули залучити бібліотекарів та освітян до начитування книг, керуючись принципом «зроби добру справу — прочитай незрячому одну книгу» (Додаток Б). Також відбулося знайомство з тифлокоментуванням мультиплікаційних та художніх фільмів для незрячих глядачів. Отже, зроблено ще один крок на шляху розбудови суспільства рівних можливостей в Україні, тому що дейзі-книжка — це книжка, що руйнує бар'єри між зрячими і незрячими членами суспільства» (ib.kherson.ua/persha-deyzi-biblioteka.htm). З тих пір одним із важливих завдань публічних бібліотек країни є долучення до участі в цьому проєкті та поповнення фондів першої україномовної дейзі-бібліотеки.

Нині актуальним є запровадження системи інформаційного кураторства та інклюзивного волонтерства щодо обслуговування осіб з обмеженими можливостями, вивчення їх інформаційних потреб та проактивне їх задоволення через сайт бібліотеки. Вельми важливою є забезпечення архітектурної доступності приміщень бібліотек через пандуси, ліфти, широкі двері та станції самообслуговування. Таким чином, лише системний підхід до розбудови інклюзивної діяльності бібліотек з усіх напрямів дозволяє досягти результативності в цьому напрямі їх роботи.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

2.1. Критерії оцінки публічної бібліотеки на інклюзивність

У 2019 р. Прем'єр міністр України наголосив на необхідності прийняття Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки та оприлюднив її проєкт (<https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiya-inklyuziya.pdf>). У цьому документі було запропоновано принципи реалізації означеної стратегії, які в цілому є універсальними і на які має спиратися розбудова результативної інклюзивної діяльності бібліотек. Серед цих принципів: «пріоритет захисту прав та свобод людини; недискримінація; індивідуальний підхід; різнобічність та комплексність заходів; системність та послідовність; забезпечення професійного підходу осіб, уповноважених на роботу із суб'єктами інклюзії; співпраця між державними органами і громадськими організаціями; впровадження найкращих практик та методів роботи» [38]. На жаль, цей важливий документ так і не було прийнято на державному рівні, але у квітні 2021 р. Уряд країни ухвалив Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року [37], яка більш системно та всебічно підходила до вирішення проблем інклюзивності осіб з обмеженими можливостями. Першим рівнем розбудови в країні безбар'єрного простору Стратегія визначала «доступність людини до фізичної, інформаційної та цифрової інфраструктури, участі у суспільно-політичних процесах та можливості самореалізації» [37], що безумовно висуває нові завдання до напрямів інклюзивної діяльності публічних бібліотек країни.

Так, серед шести ключових напрямів реалізації Стратегії:

- «Фізична безбар'єрність (усі об'єкти фізичного оточення доступні для всіх соціальних груп незалежно від віку, стану здоров'я, інвалідності, майнового стану, статі, місця проживання та інших ознак);
- Інформаційна безбар'єрність (особи незалежно від їх функціональних порушень чи комунікативних можливостей мають доступ до інформації в різних форматах та з використанням спеціалізованих технологій);
- Цифрова безбар'єрність (усі суспільні групи мають доступ до швидкісного Інтернету, публічних послуг та публічної цифрової інформації);
- Суспільна та громадянська безбар'єрність (рівний доступ до суспільно-політичного та культурного життя, сприятливе середовище для фізичного розвитку та самореалізації, а також інклюзивне середовище як передумова для участі у всіх формах суспільного життя та громадської активності);
- Освітня безбар'єрність (рівні можливості та вільний доступ до освіти, зокрема освіти протягом життя, а також здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей);
- Економічна безбар'єрність (всі громадяни незалежно від віку, статі, сімейного стану чи стану здоров'я мають умови та можливості для працевлаштування, отримання фінансових та інших ресурсів для заняття підприємництвом чи само зайнятістю)» [37].

До реалізації усіх цих напрямів мають долучитися публічні бібліотеки, оскільки мають потужний потенціал як з боку інформаційної підтримки їх запровадження, так і з боку створення внутрішньобібліотечного фізичного безбар'єрного простору для осіб з обмеженими можливостями. Зокрема під час капітального ремонту приміщень бібліотек обов'язковим є дотримання усіх діючих норм і стандартів забезпечення фізичної доступності до бібліотечних приміщень та фондів осіб з інвалідністю.

Серед завдань, спрямованих на досягнення стратегічної цілі «Інформаційна безбар'єрність» є таке, що безпосередньо стосується публічних бібліотек, оскільки спрямовано на забезпечення доступності осіб з особливими потребами до інформації, «яка необхідна для участі у культурному житті, проведенні змістовного дозвілля і відпочинку». Серед основних заходів, які передбачено Стратегією щодо регулювання інформаційної доступності закладів культури, важливим є запровадження механізмів заохочення застосування персоналом бібліотек альтернативних форматів інформаційного супроводу (субтитрування, аудіодискрипції (тифлокоментування), жестової мови). У цьому напрямку треба активніше долучати бібліотекарів до опанування елементарних навичок жестової мови за для обслуговування осіб з порушеннями слухового апарату.

Найпотужніші виклики перед публічними бібліотеками України висуває необхідність подолання цифрової нерівності та реалізації стратегічного завдання побудови в країні цифрової безбар'єрності. Сучасний стан справ у цій царині засвідчує, що велика частина громадян, особливо в сільській місцевості не мають доступу до цифрової інфраструктури: «35% всіх сільських мешканців не мають можливості підключитися до фіксованого широкосмугового доступу до Інтернету, 22% громадян мешкають у населених пунктах, де відсутній будь-який мобільний Інтернет, 31% не мають можливості підключитися до мобільного широкосмугового доступу до Інтернету; школи, бібліотеки та інші публічні місця, які можуть стати субститутами комп'ютеризації домогосподарств, недостатньо комп'ютеризовані та не завжди мають підключення до Інтернету. Наявна висока регіональна нерівність та непропорційна комп'ютеризація закладів освіти та культури в селах та селищах, через низький рівень фінансування заклади освіти та культури не підключені до швидкісного Інтернету, недостатньо комп'ютеризовані та не мають необхідного програмного забезпечення» [37].

Саме публічні бібліотеки здатні сприяти подоланню низького рівня цифрової грамотності, оскільки багато хто з них мають відповідну

інфраструктуру цифрової освіти, необхідні програми та підготовлений кадровий склад. За даними Міністерства цифрової трансформації щодо оцінки рівня цифрової грамотності всього населення України: 53% українців перебувають нижче позначки «базовий рівень», а серед мешканців сіл 57% не мають елементарних цифрових навичок [37]. Варто зазначити, що понад 500 публічних бібліотек входять до мережі хабів, які створені Міністерством цифрової трансформації України для навчання мешканців зони обслуговування базовим цифровим навичкам. На виконання напрямів реалізації «Стратегії...» їм найближчим часом треба активізувати роботу в означеному напрямку, оскільки відповідно до стратегічної цілі «Доступність усіх громадян до здобуття цифрової освіти», до 2024 р. необхідно, щоб «6 млн. громадян набули навичок цифровій грамотності, а 95% громадян мали доступ до навчання цифровим навичкам незалежно від місця проживання» [37]. При цьому варто зважати на наступні стратегічні цілі, визначені «Стратегією», а саме: «адаптація програм цифрових навичок для осіб похилого віку; адаптація програм навчання цифровим навичкам з урахуванням доступності для осіб з порушеннями зору, слуху, рухової активності та когнітивними порушеннями; підготовка тренерів для навчання цифровим навичкам» [37].

Досягнення суспільної та громадянської безбар'єрності можливо через подолання таких ключових проблем, як низький рівень соціального залучення та громадянської участі осіб з обмеженими можливостями, недостатньо активна просвітницька діяльність щодо необхідності подолання дискримінації стосовно таких осіб. Практика свідчить, що більшість з них не мають реальних можливостей реалізувати себе в економічній, освітній та культурній сферах, не відчують підтримки різноманіття та визнання відмінностей між членами суспільства.

Серед завдань, спрямованих на досягнення стратегічних цілей означеного напрямку Стратегії, безпосередньо бібліотек стосуються наступні:

«- впровадження найкращих практик і механізмів залучення осіб з інвалідністю до культурного життя;

- забезпечення можливостей безбар'єрної участі осіб з особливими потребами у культурному житті, доступу до культурних послуг, культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

- проведення широкої просвітницької кампанії щодо популяризації в суспільстві культури створення безбар'єрного простору;

- проведення широких інформаційно-просвітницьких кампаній для працівників державних та комунальних установ і організацій, професійних спільнот та громадськості на всіх рівнях щодо політики безбар'єрності та недискримінації;

- створення та проведення просвітницьких кампаній для цільових аудиторій Стратегії з метою підвищення їх поінформованості та збільшення активності у реалізації своїх прав та форм суспільного життя;

- впровадження кращих практик програм підтримки та підвищення рівня обізнаності батьків дітей з інвалідністю;

- розроблення та реалізація програм залучення молоді до громадянського та політичного життя. Проведення інформаційних кампаній для молоді та створення і підтримки розвитку відповідної інфраструктури (бібліотек, суспільних просторів) для громадянської взаємодії молоді» [37].

Зважаючи на ці завдання, публічним бібліотекам країни варто розгорнути потужну й батаговекторну просвітницьку кампанію, націлену як на осіб з обмеженими можливостями, так і на широку громадськість щодо популяризації політики розбудови безбар'єрного простору у суспільному, громадському та культурному житті.

Першочерговими напрямками роботи бібліотек щодо реалізації освітньої безбар'єрності є такі:

- «- розроблення інформаційних кампаній щодо популяризації ідей безбар'єрності, необхідності її впровадження, постійно діючих тренінгових програм, семінарів для всіх, хто дотичний до цього процесу, від батьків, педагогів, політиків, керівників закладів до самих дітей, учнів, студентів;

- стимулювання організації та проведення просвітницьких лекцій для учнів/студентів про цінність безбар'єрності і соціального залучення всіх в громаді» [37].

Щодо сприяння публічних бібліотек у справі досягнення економічної безбар'єрності, перспективним є проведення інформаційних кампаній, напрацювання навчальних баз даних та їх поширення за для підвищення у осіб з інвалідністю рівня підприємницької культури, ведення ними успішної господарської діяльності.

Таким чином, прийняття Кабінетом Міністрів України «Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» заклало організаційно-методичні підвалини для розроблення системи індикаторів оцінки якості розбудови бібліотеками комфортного інклюзивного простору.

2.2. Форми і засоби інклюзивного бібліотечного обслуговування користувачів

Сучасна публічна бібліотека як соціокультурний центр громади все більше уваги має приділяти створенню комфортного інклюзивного простору для осіб з обмеженими фізичними, психічними і розумовими можливостями. Вивчення досвіду інклюзивної діяльності обласних наукових бібліотек України дозволило встановити, що пріоритетними напрямками їх роботи є: інформаційний, психологічний, освітній, дозвіллевий, професійно-реабілітаційний. Майже з усіх цих напрямків відбувається «координація діяльності бібліотек з органами місцевої влади, державними та громадськими організаціями, соціальними, юридичними, психологічними службами, центрами реабілітації, методичними та навчальними закладами, спортивними, молодіжними об'єднаннями, Товариством Червоного Хреста тощо» [40]. Зокрема, з досвіду Тернопільської ОУНБ визначено, що в розбудові

інклюзивної діяльності вона співпрацює з такими організаціями, що діють в області: Тернопільська міська організація інвалідів опорно-рухового апарату; Асоціація батьків та опікунів дітей-інвалідів; Тернопільська обласна організація Українського товариства глухих; Тернопільська обласна організація Всеукраїнської організації інвалідів «Союз організацій інвалідів України»; Тернопільська обласна організація «Служба спілкування між інвалідами Тернопільщини»; Тернопільська обласна організація Українського товариства сліпих; Тернопільський обласний осередок спортивної федерації глухих України; Тернопільський фонд соціального захисту і реабілітації інвалідів по зору. Саме бібліотеки найчастіше об'єднують зусилля всіх закладів області, які опікуються інвалідами, особливо важливо підтримувати сталі зв'язки із службами соціального забезпечення населення, медичними закладами, органами влади та управління області тощо.

Гідним запозичення іншими бібліотеками є продуктивний досвід співпраці публічних бібліотек Харківщини з профільними громадськими організаціями. У 2016 р. Харківська міська громадська організація інвалідів «Креавіта» при підтримці Департаменту праці та соціальної політики реалізує проект «Почуй мене». Його мета — популяризація жестової мови, навчання широкого кола фахівців альтернативним засобам комунікації і толерантного ставлення до людей з вадами слуху. Спеціаліст Харківської обласної бібліотеки для дітей Олена Шоно склала іспит і отримала Сертифікат про успішну атестацію за програмою «Жестова мова. Базовий початковий рівень». Тепер бібліотека регулярно проводить різноманітні заходи для користувачів із вадами слуху, знайомить їх з книжковими новинками, допомагає зорієнтуватись у потужному видавничому потоці та обрати книгу для душі, організувати спілкування або поділитись своїми роздумами про прочитаний твір (<http://bibl.kharkiv.ua/yarmarok-tvorchikh-idej/programi-proekti>).

Важливо зауважити, що для розгортання потужної інклюзивної діяльності бібліотеки беруть участь у грантових проєктах. Так, на початку травня 2014 р. у Харківській обласній бібліотеці для дітей стартував інноваційний проєкт

«Промені надії», учасниками якого стали діти зі зниженим рівнем інтелекту (з синдромом Дауна, ДЦП, аутизмом, затримкою психічного розвитку і різними порушеннями психоневрологічного характеру), а також їхні батьки. Розробкою та реалізацією проєкту опікується психолог бібліотеки Ольга Шмат, а співробітники бібліотеки надають їй активну допомогу. Проєкт є складовою частиною грантової заявки бібліотеки, яка здобула перемогу у IV раунді конкурсу проєктів співпраці бібліотек з місцевими громадами програми «Бібліоміст» і передбачає циклове поетапне оволодіння дітьми основами комп'ютерної грамотності і спілкування в мережі Інтернет. Кожне заняття спрямовано на розвиток комунікативних умінь, встановлення взаємодії із соціумом, мовний розвиток, формування прийнятних моделей поведінки. Мета проєкту — допомогти дітям з обмеженими можливостями відчувати себе повноцінними особистостями, сприяти їхньому навчанню у звичайних школах і навіть у здобутті вищої освіти. Одним з головних напрямів такої роботи є проведення індивідуальних занять з дітьми, які сприяють розвитку дрібної моторики, що у свою чергу впливає на удосконалення навичок мовлення та кращої соціалізації дитини в оточуючому середовищі. Кожна зустріч супроводжується коментарем психолога, який обов'язково розповідає батькам про перебіг заняття, відповідає на запитання, консультує, акцентує, на що слід звернути увагу, задає домашні завдання, рекомендує корисну літературу для читання.

Окрім персоналізованих занять з психологом за індивідуальними графіками в межах проєкту реалізуються групові заняття, спрямовані на оволодіння основами комп'ютерної грамотності і спілкування в мережі Інтернет, розвиток психічних пізнавальних процесів, усвідомлення та управління власними емоційними станами та проявами, створення можливостей для вільного самовираження дітей, вміння легко оперувати інформацією, успішно організовувати спільну діяльність та домовлятися з іншими.

У межах масштабного бібліотечного проєкту «Промені надії» виділився

напрямок «Прочитали – презентували». Це творчі групові заняття для дітей з особливостями психічного розвитку. Під час занять діти знайомляться з різними художніми творами. Це життєві історії, які не лише розважають своїх читачів, але можуть навчити їх дружити і радіти, поважати інших, знаходити вихід з різних життєвих ситуацій. На заняттях обговорюються труднощі і переживання, з якими стикаються герої, аналізується їхня поведінка і вчинки, прогнозуються можливі наслідки їх дій. Такий досвід сприяє мовленнєвому розвитку дітей, розвитку навичок міжособистісного спілкування, аналізу та передбачень, більш усвідомленої поведінки. Кульмінацією зустрічі є імпровізована створена учасниками цієї історії для своїх батьків та гостей бібліотеки театральна презентація. Самопрезентація дітей під час театрального виступу на сцені розвиває їх творчі здібності, сприяє соціалізації та розвитку навичок самоорганізації. Зустріч закінчується загальним обговоренням, обміном вражень і індивідуальними рекомендаціями для кожного учасника. Цінно, що діти навчаються в процесі гри, що сприяє підвищенню ефективності інклюзивної діяльності бібліотеки.

Щодо реалізації Харківською обласною бібліотекою для дітей соціальної програми «Ти у світі не один», мета якої — інклюзія людей з особливими потребами в суспільне і громадське життя, її партнерами є: Депутатський корпус, Харківський центр підтримки учасників бойових дій у зоні АТО, Харківське міське управління юстиції, Благодійний фонд «Інститут раннього втручання», Харківський центр реабілітації молодих інвалідів та членів їх сімей «Право вибору», Харківська міська громадська організація інвалідів «Креавіта», Асоціація багатодітних сімей «АММА», ГО «Харківська платформа розвитку культури і туризму», Харківська обласна організація Товариства Червоного Хреста України, Волонтерські організації, Харківська державна академія культури. Серед основних напрямів їх співпраці: проекти «Тактильні книги» та «Книги доступною мовою для дітей з особливими потребами» для формування фонду спеціальної адаптованої бібліотеки; проект «Діти з особливими потребами із числа внутрішньо переміщених осіб». Основними

формами роботи бібліотекарів з користувачами з особливими потребами є психологічні тренінги, сторітелінг, реабілітаційні заходи (організація культурно-масових заходів, пісочна анімація, казко терапія, виготовлення поробок своїми руками, навчання комп'ютерної грамотності), соціальні заходи (консультації юриста, правознавця, дитячого педіатра) (<http://bibl.kharkiv.ua/yarmarok-tvorchikh-idej/programi-proekti>).

Аналогічний проєкт «Ти не один у світі» успішно реалізує Винницька обласна бібліотека для дітей імені Івана Франка спільно з реабілітаційним центром для дітей з особливими потребами «Промінь». Місія проєкта — оточити дітей з обмеженими можливостями турботою та увагою, допомогти їм подолати дефіцит спілкування, надихнути на розкриття талантів, набуття креативних вмінь та навичок. Формами роботи бібліотеки з такими дітьми є лялькові вистави, літературні ігри, читання в голос, допомога у оволодіння комп'ютерними технологіями.

Дніпровська обласна дитяча бібліотека в напрямі розбудови своєї інклюзивної діяльності організувала для дітей з особливими потребами клуб «Жирафчик». Керівники цього клубу від бібліотеки тісно співпрацюють з фахівцями центру розвитку, корекції, психіатричної та психологічної допомоги дітям. На сайті бібліотеки є сторінка дитячого психолога, на безкоштовну консультацію до якого можна записатися дистанційно. Це дуже зручно для батьків мало мобільних дітей з обмеженими фізичними можливостями.

На сайті Рівненської обласної бібліотеки для дітей теж є сторінка для батьків дітей з особливими потребами «Долаючи недугу» (<http://rdobd.com.ua/2010/08/30/doc-74/>). Зміст сторінки націлений на психологічну підтримку користувачів, їх інформування про відомих людей з обмеженими можливостями, які попри недугу сформували себе видатними особистостями та своїм прикладом надихають інших. На цьому інформаційному ресурсі в рубриці «Книга лікує душу» рекламуються книги, які варто читати батькам дітей з особливими потребами. Кожного місяця бібліотекарі оприлюднюють на сайті змістовні бібліографічні огляди книг, що

мають терапевтичний ефект. Відвідуваність цих бібліотечних сторінок постійно зростає, що свідчить про затребуваність таких форм інклюзивної діяльності серед користувачів.

Цінно також, що бібліотекарі пропонують батькам сучасні видання для слабозорих та незрячих дітей, які є в бібліотечному фонді. Важливо при цьому популяризувати, що ці книги містять не лише рельєфно-крапковий і плоский шрифт, кольорові рельєфні малюнки, але й озвучену версію в QR-коді. Як правило, на інтернет-сторінках бібліотек є обкладинки таких книг та анотації, що розкривають їх зміст і допомагають потенційним користувачам визначитися щодо доцільності їх попереднього замовлення.

Із жовтня 2017 р. в Тернопільській обласній бібліотеці для дітей стартував соціальний проєкт «Файне єднає», в межах якого за сприяння Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні та фінансування ЄС проводиться активна інклюзивна діяльність. Вартість грантового проєкту, який виборола бібліотека, 400 тис грн. Серед цільової аудиторії проєкту — діти з особливими потребами. Мета проєкту — руйнування стереотипів та упередженого ставлення до людей з інвалідністю через надання затребуваних та доступних інформаційних, освітніх, соціокультурних та дозвіллевих послуг, спрямованих на забезпечення самореалізації та розвиток творчого потенціалу дітей з особливими потребами, на допомогу у вирішенні їх соціальних та комунікаційних проблем, формування сталих взаємовідносин та довіри у мешканців громади.

Контент-аналіз сайту Чернігівської обласної бібліотеки для дітей (https://ostrovskogo.com.ua/news/biblioteka_prostir_dlja_vsikh/1-0-22) дозволив встановити, що його контент оновлюється вельми повільно, зокрема інформація з напрямку інклюзивної діяльності з'являється з приводу Всесвітнього дня людей з вадами мовлення (22 жовтня) або до Всесвітнього дня інвалідів (3 грудня). Так, оскільки нині в світі близько трьох мільйонів (майже 0,3% населення Землі) людей не мають можливості вільно спілкуватися, правильно висловлювати свою думку, то бібліотеки створюють виставки книг з порадами батькам і педагогам про те, як долати комунікаційні бар'єри і вчити дітей не

боятися труднощів на цьому шляху. Важливо, що бібліотека як методичний центр мережі дитячих бібліотек області розробила класифікацію користувачів з обмеженими можливостями, серед яких є такі категорії: гіперактивні діти і діти з дефіцитом уваги; діти з розладами аутистичного спектра; діти із ДЦП; діти із синдромом Дауна; особливі діти. Для кожної категорії таких читачів бібліотекарі створюють методичні вказівки з оглядами літератури, яка містить поради для батьків про особливості поведінки з дітьми-інвалідами, про можливості, сучасні методи та технології їх навчання та виховання.

У цілому за результатами контент-аналізу сайтів обласних дитячих бібліотек України встановлено, що з 23 бібліотек лише 6 проводять системну та цілеспрямовану інклюзивну діяльність за багатьма напрямками. Вочевидь цього вкрай недостатньо для охоплення інклюзивними послугами населення багатьох регіонів країни. До того ж на сайті Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого як науково-методичного центру публічних бібліотек країни, на жаль, немає жодної рубрики, присвяченої висвітленню стану та векторів розвитку інклюзивної діяльності.

Аналіз досвіду інклюзивної діяльності обласних наукових бібліотек України як методичних центрів своїх регіонів дозволив встановити, що провідними в цьому напрямку є Житомирська, Херсонська, Рівненська та Тернопільська ОУНБ, в структурі яких за підтримки Посольства США в Україні та Міжнародного благодійного фонду FORCE (Нідерланди) створено центри для користувачів з особливими потребами. Місія таких центрів – забезпечити фізичний та інтелектуальний доступ до інформації користувачам з обмеженнями, через які їм важко або неможливо використовувати загальнодоступні ресурси. Центри надають послуги таким категоріям користувачів: особам з вадами зору, інвалідам 1-3 груп, членам їх сімей, користувачам похилого віку, соціальним працівникам та корекційним педагогам.

Основу бібліотечного фонду таких центрів становить література шрифтом Брайля та видання на цифрових носіях, аудіо книги. Наявна також і сучасна

українська дитяча література. Останнім часом фонд також почав активно поповнюватися фаховою літературою для психологів та педагогів, що працюють у сфері інклюзивної освіти. У центрі представлено спеціальне обладнання для людей з вадами зору: стаціонарні і портативні електронні збільшувачі тексту Optelec ClearView. Нині такі Центри – це спеціально обладнані інклюзивні середовища для реалізації творчих ідей, інтелектуального спілкування, організації культурного дозвілля та реалізації різноманітних громадських ініціатив, спрямованих на вирішення актуальних проблем людей з інвалідністю (<https://lib.kherson.ua/cop.htm?fbclid=IwAR1c77bsnhe12BHJsW-fuQx5aq05Dz3YRb7YUzQbYlkOzRra6lCbR2Wf0eo>).

Досвід інклюзивної діяльності Херсонської ОУНБ свідчить, що бібліотека – це дійсно безмежний простір для розвитку особливої дитини, оскільки при бібліотеці успішно функціонує перший інклюзивний дитячий театр в Україні. Його учасники – діти-аутисти, діти з синдромом Дауна та діти з ДЦП, для яких створено унікальні можливості реалізувати свої творчі здібності, ефективний спосіб привернути увагу суспільства до їхніх проблем, оскільки талановиті актори інклюзивної трупи перемагали як у всеукраїнських, так і в міжнародних театральних фестивалях.

Успішно застосовують в Херсонській ОУНБ імені О.Гончара і популярний нині в світовій бібліотечній практиці метод реабілітації дітей з інвалідністю за допомогою собак — каністерапію. Працівники Центру для користувачів з особливими потребами запрошують до спілкування із дітьми собаку Кіміко, яка пройшла спеціальну підготовку та має відповідні сертифікати, що дозволяють їй «проводити» сеанси каністерапії (Додаток А). У світовій практиці цей ефективний метод терапії активно використовується для реабілітації дітей, які мають ментальні та психічні розлади, бажають зняти тривожність, нервову напругу тощо.

Окрім цього, в Центрі проводять семінари з методики пошуку роботи для людей з інвалідністю, на яких знайомлять їх з ефективними інструментами самопрезентації себе роботодавцям.

Про ефективність інклюзивної діяльності Рівненської ОУНБ свідчить той факт, що в 2020 році її проєкт «Бібліотека – інклюзивний простір для молоді» здобув перемогу у конкурсі управління у справах молоді та спорту Рівненської обласної державної адміністрації (Додаток Б). На думку директорки бібліотеки: «ця ініціатива була спрямована на соціальну інтеграцію та розвиток активності дітей, молодих людей з інвалідністю та їх однолітків шляхом формування інклюзивного середовища в публічній бібліотеці та проведення інклюзивних розвиваючих тренінгів та культурних заходів. Ідея інклюзії була реалізована через соціальну взаємодію дітей, молоді з різних соціальних груп, їх спільну діяльність та творчу реалізацію в середовищі бібліотеки, як «третього місця» в житті громади. В рамках проєкту була розроблена інклюзивна молодіжна програма, яка дозволила опанувати нові технологічні, практичні знання, отримати соціально-правову підтримку, налагодити молодіжно-культурні контакти, реалізувати творчі ініціативи в інклюзивному середовищі» (<http://libr.rv.ua/ua/about/113-biblioteka--inklyuzivnij-prostir-dlya-molodi/>).

Серед заходів, організованих бібліотекою в межах проєкту, особливим попитом користувалися: «тематичні тренінги для молоді та батьків, котрі виховують дітей з інвалідністю; майстер-класи з опанування різних мистецьких технік; арт-терапевтичні заняття; заняття з опанування сучасних технологічних сервісів; практичні заняття з оволодіння гаджетами з програмами екранного доступу для незрячих і слабозорих; розвивальні заняття для дітей з порушенням слуху; веб-конференції з питань правової освіти, сексуального виховання молоді та дітей» [57].

У Житомирській ОУНБ ім. Олега Ольжича у квітні 2013 р. в рамках реалізації проєкту LEAP «Інтернет для читачів публічних бібліотек» створено спеціалізований відділ «Інклюзивний читальний зал» (Додаток В), мета якого — «забезпечення конституційних прав людей з обмеженими фізичними можливостями на вільний доступ до інформації, підвищення поінформованості та освіченості шляхом подолання замкнутості, сприяння соціальній адаптації, забезпечення самореалізації та інтеграції їх в суспільство» [64].

Технічне оснащення відділу, яке охоплює 3 тифлокомплекси; дисплей Брайля; портативний збільшувач OPAL; тифломагнітола; KASON — придбано за фінансової підтримки Посольства США в Україні. Для людей, які мають вади зору Окрім цього у відділі було встановлено спеціальне програмне забезпечення:

- JAWS – за допомогою мовного синтезатору, через аудіо-карту комп'ютера, інформація з екрану зчитується вголос. Також ця програма дозволяє виводити інформацію на дисплей Брайля;

- MAGIC – ця програма дозволяє працювати за комп'ютером людям зі слабким зором. Вона збільшує зображення на екрані і допомагає сприймати його, дублюючи інформацію за допомогою мови;

- TalkLibrary та ін. (http://www.lib.zt.ua/ua/incluziv_center).

Завдяки такому сучасному технічному оснащенню відділ «Інклюзивний читальний зал» пропонує користувачам такі послуги:

- «відтворення інформації у формах, доступних для сприймання людям з вадами зору та незрячим (синтезатор мови, збільшення зображення, шрифт Брайля);

- доступ до мережі Інтернет за допомогою програми екранного доступу JAWS 11.0 та дисплея Брайля Focus 40 Blue;

- сканування, збільшення, озвучення, читання текстів за допомогою портативного збільшувача OPAL та програм Talklibrary, JAWS 11.0, MAGIC 11.0;

- замовлення літератури з інших відділів обслуговування;

- участь у психологічних тренінгах, що сприяють реабілітації осіб з обмеженими функціональними можливостями;

- пошук навчально-інформаційних сайтів для людей з вадами зору;

- організація інтелектуально насиченого дозвілля користувачів;

- прослуховування аудіокниг;

- консультації для роботи з комп'ютером та мережею Інтернет» [64].

Окрім ОУНБ до інклюзивної діяльності долучаються міські публічні бібліотеки. Для створення комфортного та продуктивного інклюзивного простору вони теж залучають кошти від грантової діяльності. Так, у 2019 р. Український культурний фонд підтримав проєкт Добропільської міської ЦБС, яка має Центральну бібліотеку і п'ять бібліотек-філій щодо розбудови мережі інклюзивно-мистецьких просторів для спілкування, творчої самореалізації та психологічної підтримки людей з інвалідністю шляхом проведення арт-терапії, спільних творчих майстер-класів в бібліотеках міста Добропілля. Формами роботи бібліотек з особливими користувачами є «уроки творчості, заняття з використанням арт-терапевтичних технік та майстер-класів, які користуються великою популярністю серед мешканців міста. При центральній міській бібліотеці ведеться робота клубом за інтересами «У колі друзів», який об'єднує на добровільних засадах людей з інвалідністю, їх близьких та зацікавлених осіб з метою спілкування, обміну інформацією, розвитку творчих та комунікативних здібностей відвідувачів клубу. Засідання клубу відбуваються щосуботи онлайн/офлайн. Під час зустрічей друзі спілкуються, навчаються чомусь новому. Кожного разу бібліотекарки готують для них нові творчі, цікаві та пізнавальні заняття» [16].

Отже, вивчення досвіду інклюзивної діяльності публічних бібліотек України дозволяє стверджувати, що лише незначна частка бібліотек веде системну й цілеспрямовану роботу з основних напрямів розбудови безбар'єрного простору для осіб з особливими потребами. Основним джерелом фінансування цієї діяльності є грантові надходження, але без гарантованої державної підтримки матеріально-технічної бази публічних бібліотек ця робота не може стати масовою та ефективною.

ВИСНОВКИ

1. В Україні мешкає понад 2 мільйони людей з обмеженими можливостями, з них працевлаштованими є лише 26%. У рік відзначення 15-річчя з моменту прийняття Генеральною Асамблеєю ООН «Конвенції про права інвалідів» (2006 р.), яку ратифікувало 126 країн світу, в Україні розроблено «Національну стратегію із створення безбар'єрного простору на період до 2030 року». Цей документ обґрунтовує якісно нові вимоги до системної розбудови бібліотеками інклюзивної діяльності, які ще чекають своїх дослідників в контексті їх теоретичного осмислення та створення організаційно-методичної бази ефективного запровадження в практику роботи публічних бібліотек.

2. Публічні бібліотеки як єдиний безплатний та територіально доступний комунікаційний посередник, що має потужний інформаційний та ресурсний потенціал для реалізації інклюзивного обслуговування користувачів з особливими потребами, має долучитися до всіх напрямів реалізації «Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року». Нині системна інклюзивна діяльність розвивається лише у 25% публічних бібліотек, при цьому фінансування цієї діяльності здійснюється несистематично й переважно за грантові кошти. Без сталого державного фінансування матеріально-технічної бази, комплектування бібліотечних фондів спеціалізованими виданнями, оснащення бібліотек комп'ютерними програмами для сприйняття інформації особами з вадами слуху та зору, підготовки персоналу для роботи з такими категоріями користувачів інклюзивна діяльність публічних бібліотек не стане масовою.

3. Інклюзивна діяльність публічної бібліотеки спрямована на розбудову безбар'єрного простору для осіб з обмеженими можливостями через реалізацію фізичної, інформаційної, цифрової, суспільної, освітньої та економічної безбар'єрності, що гарантує відсутність дискримінації в усіх сферах життя. Нині інклюзивна діяльність бібліотек спрямована переважно на розвиток

інформаційної, освітньої та цифрової безбар'єрності через проведення різноманітних заходів щодо підвищення рівня цифрової грамотності користувачів з обмеженими можливостями, їх правового інформування, психологічного консультування, профорієнтаційної роботи. Найрозвинутішим є бібліотечний інструментарій соціокультурної реабілітації користувачів з особливими потребами: найефективнішими є заняття з арттерапії, казкотерапії, лялькотерапії, імаготерапії (лікування театром), гарденотерапії (лікування рослинництвом), суджоктерапії, каністтерапії (спілкування із собаками), спорттерапії, трудотерапії, кінотерапії, сміхотерапії, танцювальної терапії.

4. Подальшого розвитку потребують системні заходи бібліотек з реалізації фізичної безбар'єрності, яка передбачає аудит усіх приміщень для обслуговування користувачів та їх переобладнання з урахуванням сучасних будівельних норм, обладнання пандусів, дверей, що автоматично розкриваються, вказівників рельєфно-крапковим шрифтом, станцій самообслуговування, доступних для інвалідів на візках вбиралень та ін. Економічна безбар'єрність передбачає рекламування бібліотекою найкращих практик працевлаштування осіб з обмеженими можливостями, організацію їх зустрічей з роботодавцями, консультації юристів щодо прав на пільги та інші види соціальної підтримки. Суспільна та громадянська безбар'єрність передбачає залучення бібліотеками користувачів з особливими потребами до активного соціокультурного життя, допомога у розвитку навичок публічних виступів та самопрезентації, розкриття талантів та набуття нових компетентностей.

5. Перспективними напрямками інклюзивної бібліотечної діяльності публічних бібліотек України є відкриття спеціалізованих комп'ютерних центрів, оснащених тифлокомплексами, синтезаторами мови, сурдофонами та програмами звукового зору; запровадження інформаційного кураторства інвалідів через постійну присутність бібліотеки в їх життєдіяльності; розвиток інклюзивного волонтерства, зокрема й через активізацію їх участі в формуванні фонду першої в країні дейзі-бібліотеки, популяризація доступу до її ресурсів в

соціальних мережах, організація доступу користувачів з особливими потребами до спеціалізованих сайтів та ютуб-каналів для інвалідів з різними видами фізичних, психічних та розумових обмежень. Важливим є розвиток соціального партнерства бібліотек з місцевими органами влади, громадськими організаціями, реабілітаційними центрами інвалідів, соціальними службами, благодійними фондами, грантовими установами задля системної реалізації безбар'єрного простору, всебічного сприяння самореалізації та саморозвитку користувачів з обмеженими можливостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аминова А. Р. Пути обеспечения беспрепятственного доступа инвалидов к информации в Башкирской республиканской специальной библиотеке для слепых // Библиотековедство. Документоведство. Информология. 2010. № 2. С. 16-19.
2. Аминова А. Р. Чтение незрячих пользователей с использованием информационных технологий в современных условиях // Библиотековедение. 2011. № 3. С. 63-67.
3. Арсентьева В. В., Уймин С. Ю. Мобильные устройства: помощь незрячим читателям (по материалам исследования) // Вестник БАЕ. 2016. № 3. С. 67-69.
4. Боболович М. І. Бібліотека – інклюзивний простір для молоді // Мапа бібліотечного досвіду : огляд інновац. бібл. досвідів та впровадж. бібл. послуг / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка. Рівне, 2020. С. 6-8.
5. Банько И. В одном из районов Вашингтона: национальная служба для слепых // Библиотека. 1999. № 2. С. 77-78.
6. Білик О. Шлях до бібліотек рівних можливостей // Бібл. планета. 2019. № 1. С. 16-20.
7. Васильченко С., Солонська Н., Воскобойнікова-Гузєва О. Бібліотечно-інформаційне обслуговування людей з обмеженими можливостями // Бібліотечний вісник. 2002. № 1. С. 37-41.
8. Диянская Г. О рекомендациях ИФЛА по обслуживанию читателей, пользующихся системой Брайля в публичных библиотеках // Библиотека. 1999. № 5. С. 30-31.
9. Диянская Г. П. Принцип равных возможностей в библиотечном обслуживании инвалидов // Библиотековедение: вчера, сегодня, завтра. 1996. Ч. 2. С. 15-16.
10. Диянская Г. П. Развитие сети специальных библиотек для слепых в современных условиях // Науч. и техн. б-ки. 1997. № 6. С. 27-32.

11. Диянская Г. Принципы обслуживания инвалидов в Дании // Библиотека. 1998. № 3. С. 86-88.

12. Диянская Г. П. Принцип равных возможностей в тифлобиблиотекведении и библиотечном обслуживании инвалидов по зрению : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 05.25.03 "Библиотековедение и библиографоведение". М., 1998. 12 с.

13. Елфимова Г. С. Методы оценки доступности электронных ресурсов незрячим пользователям // Медиатека и мир. 2009. № 4. С. 31-35.

14. Информационные ресурсы библиотек для пользователей с ограниченными возможностями: история и перспективы / Н. Э. Кунанец, В. И. Кут, А. А. Лозицкий, В. В. Пасичник // Науч. и техн. б-ки. 2012. № 8. С. 33-39.

15. Інноваційні підходи до бібліотечного обслуговування користувачів електронними книгами / Ржеуський А. В., Кунанець Н. Е., Лозицький О. А., Пасичник В. В. // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2018. № 1. С. 35-42.

16. Козачук І., Шуман О. Інклюзивно-мистецькі простори в бібліотеках // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2020. № 1. С. 14-16.

17. Конвенція про права осіб з інвалідністю : ратифікована законом України Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і факультативного протоколу до неї. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.

18. Коновалова М. П. Библиотека для слепых как центр социокультурной реабилитации: системный подход // Библиотековедение. 2009. № 5. С. 23-30.

19. Коновалова М. П. Инвалид - общество - библиотека : учеб.-метод. пособие. М. : Либерей-бибинформ, 2006. 134 с. (Библиотекарь и время. XXI век ; вып. 41).

20. Кулієва Т. Долаймо бар'єри : (про створення першої української дейзі-бібліотеки) // Бібл. планета. 2015. № 3. С. 14-15.

21. Кунанець Н. Е. Бібліотечні інформаційні технології обслуговування користувачів з особливими потребами // Рукописна та книжкова спадщина України : археогр. дослідж. унік. арх. та бібл. фондів / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2013. Вип. 17. С. 510-527.

22. Кунанець Н. Е. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів з особливими потребами: стан та перспективи // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2013. № 3. С. 22-26.

23. Кунанець Н., Лозицький О., Пасічник В. Інформаційні ресурси бібліотек для людей з особливими потребами // Вісн. Кн. палати. 2011. № 10. С. 28-32.

24. Кунанець Н. Інформаційно-бібліотечне обслуговування осіб з особливими потребами: історія та сучасність : монографія. Львів, 2013. 440 с.

25. Кунанець Н. Е. Система бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів з особливими потребами в Україні: історія, методологічні засади, перспективи : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2013. 39 с.

26. Кунанець Н. Підготовка кадрів для книгозбірень, що обслуговують користувачів з особливими потребами: загальні положення // Вісник Львівського університету. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2014. Вип. 9. С. 81-87.

27. Литвин А. В. Бібліотечно-інформаційне забезпечення користувачів з вадами зору в Україні (XX ст.) : автореф. дис.... канд. іст. наук : 07.00.08 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство ; / КНУКіМ. Київ, 2006. 20 с.

28. Литвин А. Особливості класифікації та специфіка бібліотечного обслуговування читачів з вадами зору // Вісн. Кн. палати. 2005. № 7. С. 26-29.

29. Литвин А. Роль спеціалізованих бібліотек у процесі компенсації сліпоти та соціальної реабілітації людей з особливими потребами // Вісн. Кн. палати. 2004. № 5. С. 26-28.

30. Малиновський О. Мультимедійні технології в бібліотечному обслуговуванні осіб з особливими потребами // Бібл. вісн. 2016. № 4. С. 16-20.

31. Марусич Ж. В. Библиотечное обслуживание инвалидов по зрению средствами новых информационных технологий. 2-е изд. М. : Либерей, 2004. 96 с.

32. Матвеева Е. О. Этические аспекты взаимодействия библиотекаря с читателем-инвалидом // Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств. 2012. № 3. С. 205-210.

33. Милькова В. Н. Окно в мир : компьютерные тифлотехнологии для незрячих пользователей // Библ. дьло. 2010. № 23. С. 22-24.

34. Михнова И. Б. Доступная среда : о нашем опыте обслуживания инвалидов // Библ. дьло. 2011. № 14. С. 20-22.

35. «Навчи своє серце добру!» : (Метод. поради бібліотекарям у роботі з дітьми-інвалідами, соціально-незахищеними дітьми) / Терноп. обл. б-ка для дітей ; уклад. Л. Томків. Тернопіль : [б. в.], 2008. 13 с.

36. Назаров М. В. Библиотека и люди с ограниченными возможностями здоровья. Результаты исследования // Науч. и техн. б-ки. 2020. № 8. С. 51-62. <https://ntb.gpntb.ru/jour/article/view/637>. — <https://doi.org/10.33186/1027-3689-2020-8-51-62>.

37. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 № 366-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.

38. Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки : проект. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiya-inklyuziya.pdf>.

39. Нижегородова Н. З. Библиотечное обслуживание лиц с ограниченными возможностями // Науч. и техн. б-ки. 1998. № 5. С. 32-40.

40. Об'єднуємо зусилля: інформаційне забезпечення соціальної реабілітації та інтеграції в суспільство людей з особливими потребами : (до Міжнар. дня інвалідів) : метод. поради / Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; підгот. С. Т. Єрошенкова. Тернопіль, 2010. 27 с.
URL: <http://www.library.te.ua/bibliotekaryu/rekomendacii/zusilla/>.

41. Остапчук Ю., Романуха З. Бібліотечно-інформаційне забезпечення користувачів із порушеннями зору (із досвіду Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки) // Вісн. Кн. палати. 2018. №3. С. 48-50.

42. Пантелеева В. Н. Автоматизированные технологии в помощь незрячим // Библиотековедение. 2013. № 1. С. 50-54.

43. Пашкова В. Бібліотечне обслуговування громадян з фізичними та психічними обмеженнями у США // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. 2002. Вип. 9. С. 611–619.

44. Пашкова В. С. Рівноправний доступ, рівні можливості: еволюція бібліотечного обслуговування громадян із особливими потребами // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2006. № 3. С 26–34.

45. Покотило Ю. Сучасна бібліотека - провідник у роботі з соціалізації підлітків та молоді з особливими потребами // Бібл. планета. 2014. № 3. С. 13-15.

46. Про внесення змін до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" Закон України від 15.06.2004р. №1773-IV.
URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1773-15>.

47. Про внесення змін до статті 26 Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" щодо забезпечення інвалідів технічними та іншими засобами реабілітації, виготовленими за індивідуальним замовленням : Закон України від 18.11.2011 р. № 4064-VI URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4064-17>.

48. Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями : Указ Президента України від 18.12.2007 р. № 1228/2007 VI URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1228/2007>.

49. Про затвердження Державної цільової програми “Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів” на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 706. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF>.

50. Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки "Безбар'єрна Україна" : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. № 784 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/784-2009-%D0%BF>.

51. Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями : Указ Президента України від 19 травня 2011 р. № 588/2011. URL : <http://www.president.gov.ua/documents/13584.html>.

52. Про культуру : Закон України від 14.12. 2010 р. № 2778-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.

53. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12..>

54. Про реабілітацію інвалідів в Україні : Закон України від 6.10.2005 р. № 2961-IV. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/page>.

55. Роденко Н. Ю. Компенсаторне значення бібліотерапевтичної діяльності в соціокультурній реабілітації користувачів з обмеженими фізичними можливостями // Вісник Харків. держ. акад. культури. Харків, 2006. Вип. 17. С. 199-206.

56. Романуха З., Поліщук П. Безбар'єрний доступ до інформації користувачів з порушеннями зору в Рівненській обласній універсальній

науковій бібліотеці // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2017. № 4. С. 12-14.

57. Романуха З. Обслуговування користувачів з інвалідністю в Рівненській ОУНБ // Бібл. планета. 2019. № 2. С. 12-14.

58. Стадник О. Бібліотека допомагає повірити в себе : [про роботу з інвалідами Мукач. ЦБС Закарпат. обл.] // Бібліотечна планета. 2008. № 4. С. 33.

59. Стаугис И. А. Специальные библиотеки для слепых как центры информации, образования, реабилитации и досуга для инвалидов: основные функции, социальные ориентиры // Науч. и техн. б-ки. 2001. № 3. С. 61-65.

60. Тюркеджи Н. Асистивні технології у бібліотеках: світовий і вітчизняний досвід // Бібл. вісник. 2021. № 1. С. 48-55. URL : http://bv.nbuiv.gov.ua/doc/bv_2021_1_8.

61. Тюркеджи Н. С. Асистивні технології в бібліотеках університетів: досвід практичного застосування // World science: problems, prospects and innovations : abstr. of V Intern. Sci. and Practical Conf., Toronto, Canada, 27-29 Jan. 2021. Toronto, Canada., 2021. С. 1134-1137. URL : <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/01/WORLD-SCIENCE-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-27-29.01.21.pdf>.

62. Тюркеджи Н. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні та документно-інформаційні структури // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (18–19 листопада 2021 року). Харків, 2021. С. 134-136.

63. Храмцова О. В. Сучасна бібліотека як центр соціокультурного розвитку читачів з особливими потребами : дипломна робота магістра напряму підгот. 029 "Інформ., бібл. та арх. справа"; / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2019. 96 с.

64. Центр обслуговування користувачів з особливими потребами [Електронний ресурс] : [у Житомир. ОУНБ ім. Олега Ольжича]. URL : <http://www.lib.zt.ua/node/336>.

65. Шапошников А. Е. Библиотечное обслуживание инвалидов : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 05.25.03 "Библиотековедение и библиографоведение". М., 1993. 33 с.

66. Шестакова О. Тиждень креативної терапії — інноваційна форма роботи з користувачами, які мають інвалідність (з досвіду Херсонської ОУНБ ім. Олесья Гончара) // Бібл. планета. 2020. № 4. С. 6-8.

Веб-сторінка Центру для користувачів з особливими потребами Херсонської обласної наукової бібліотеки імені О. Гончара

lib.kherson.ua/cop.htm?fbclid=IwAR1c77bsnhe12BHJsW-fuQz5aq05Dz3YRb7YuzQbYlkOzRra6lCbr2Wf0eo

Пошук по сайту

Українська Звертайтеся Увійти

ГОЛОВНА ПРО БІБЛІОТЕКУ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕКИ РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТ ПРОЕКТИ ГОСТЬОВА КНИГА

Головна > Проекти > Центр для користувачів з особливими потребами

ЦЕНТР ДЛЯ КОРИСТУВАЧІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Центр для користувачів з особливими потребами

Центр створено за підтримки Посольства США в Україні та Міжнародного благодійного фонду FORVSE (Нідерланди).

Місія Центру – забезпечити фізичний та інтелектуальний доступ до інформації користувачам з обмеженнями, через які їм важко або неможливо використовувати загальнодоступні ресурси. Це стосується також людей з тимчасовою інвалідністю, наприклад, через нещасний випадок, а також тих, хто має певні обмеження через вікові зміни.

Центр пропонує **послуги для користувачів з вадами зору**, а також надає допомогу у доступі до інформації іншим категоріям користувачів з особливими потребами (інвалідам 1-3 груп, членам їх сімей, користувачам похилого віку), соціальним працівникам та корекційним педагогам.

Основний фонд Центру складає література шрифтом Брайля та видання на електронносіях, аудіо книги. Наявна також і сучасна українська дитяча література. Сьогодні, в рамках впровадження інклюзії, до фондів надходять книги, надруковані в універсальному дизайні, що робить книгу доступною і для читачів з вадами зору, і без них. Про деякі оновлення фонду книг шрифтом Брайля можна дізнатися [тут](#).

Останнім часом фонд також почав активно поповнюватися фаховою літературою для психологів та педагогів, що працюють у сфері інклюзивної освіти. На допомогу освітянам співробітники Центру ведуть спеціальну сторінку у соціальній мережі Фейсбук [Інклюзивна освіта](#).

У центрі представлено спеціальне обладнання для людей з вадами зору. В нашій бібліотеці ви можете скористатися як стаціонарними так і портативними електронними збільшувачами. Стаціонарні електронні збільшувачі Ortelec

Херсон без бар'єрів
Втомився читати-слухай
Творчість наших читачів

Переможець Всеукраїнського конкурсу бібліотечних інтернет-сайтів 2011

Бібліотека працює:
з 9:00 до 18:00
п'ятниця – вихідний день
останній понеділок місяця – святковий день

Календар подій

lib.kherson.ua/seans-kanisterapii-u-bibliotetsi-nezvyčajno-priємno-i-korisno-htm

Пошук по сайту

Українська Звертайтеся Увійти

Сеанс каністерапії у бібліотеці: незвичайно, приємно і корисно

19.02.2019 10:05

Сучасна бібліотека вже давно перестала бути класичним книгозбищем. Сьогодні – це місце, де впроваджуються інноваційні форми роботи з користувачами для задоволення актуальних потреб громади. Каністерапія – різновид терапії, де головним «інструментом» виступає собака, – вже давно отримала визнання у світі. Наприклад, у США та Японії в деяких муніципальних бібліотеках активно практикують зустрічі з чотирипалими «терапевтами».

Херсонська обласна книгозбірня завжди намагається впроваджувати світовий досвід у свою діяльність, і тому 16-го лютого у бібліотеці був проведений сеанс каністерапії для особливих дітей.

Працівники Центру обслуговування користувачів з особливими потребами запросили на зустріч **Кіміко Такара – унікальну собаку японської породи акіта-іну** та її господарку – **Марину Рудакову**. Кіміко пройшла спеціальну підготовку та має відповідні сертифікати, що дозволяють пухнастому лікарю «проводити» сеанси каністерапії. У світовій практиці подібний метод терапії активно використовується у роботі з людьми, які мають ментальні та психічні розлади, бажано знати тривожність, нервову напруженість тощо. На перший каністерапевтичний сеанс ми запросили постійних користувачів Центру – **дітей-аутистів та дітей з синдромом Дауна – представників ГО «Зачаровані діти»**.

Сеанс каністерапії пройшов у позитивній атмосфері спілкування, обіймів та релаксації. Діти, навіть ті, які не дуже люблять собак, намагалися доторкнутися до незвичайного гостя та познайомитися з нею.

До речі, за словами Марини, під час тестування литовські фахівці характеризували Кіміко як ідеальну собаку для читання. І, дійсно, виявилось, що Кімі – дуже вдячний слухач. Коли діти читали їй улюблені розповіді про тварин, було помітно, що Кіміко уважно слухає, розуміє, про що йде мова, і це їй дуже подобається.

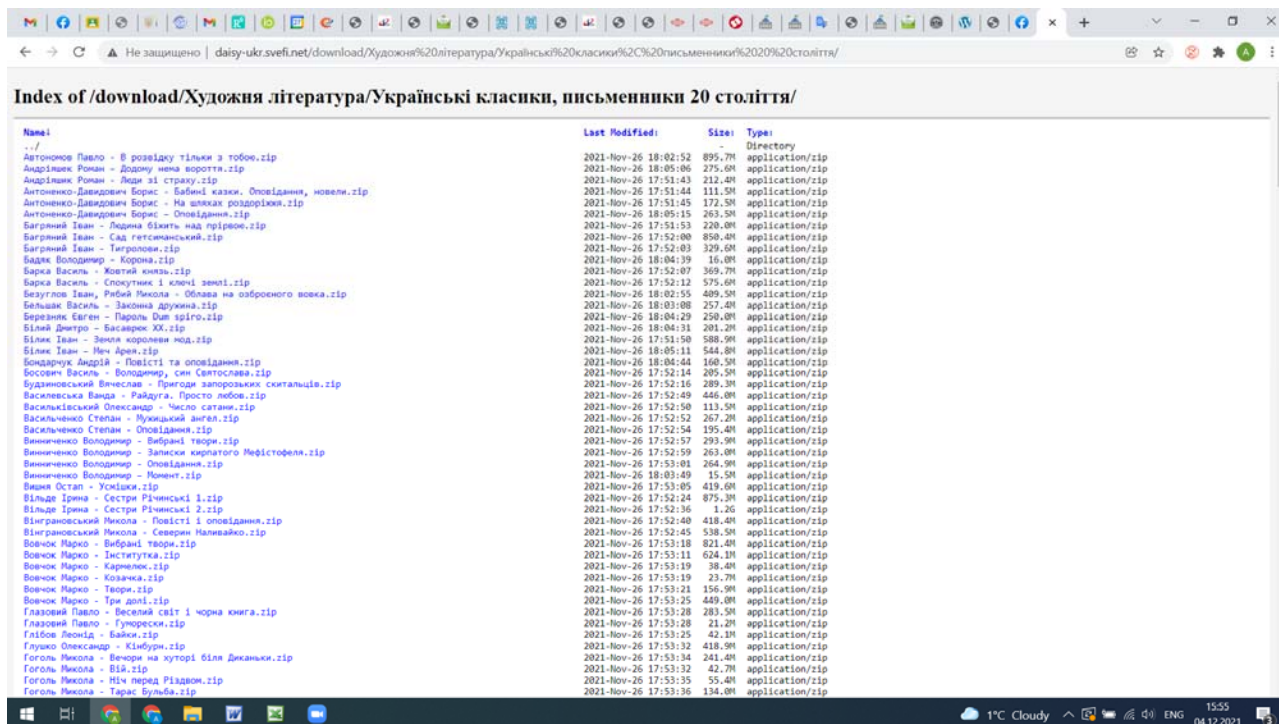
Година сеансу промайнула дуже швидко. Але було видно, що і діти, і їхні батьки – усі отримали задоволення, зняли нервову напругу, зарядилися позитивною енергією.

Сподіваємося, що Кіміко Такара ще неодноразово відвідає наших особливих користувачів та стане добрим другом обласної книгозбірні.

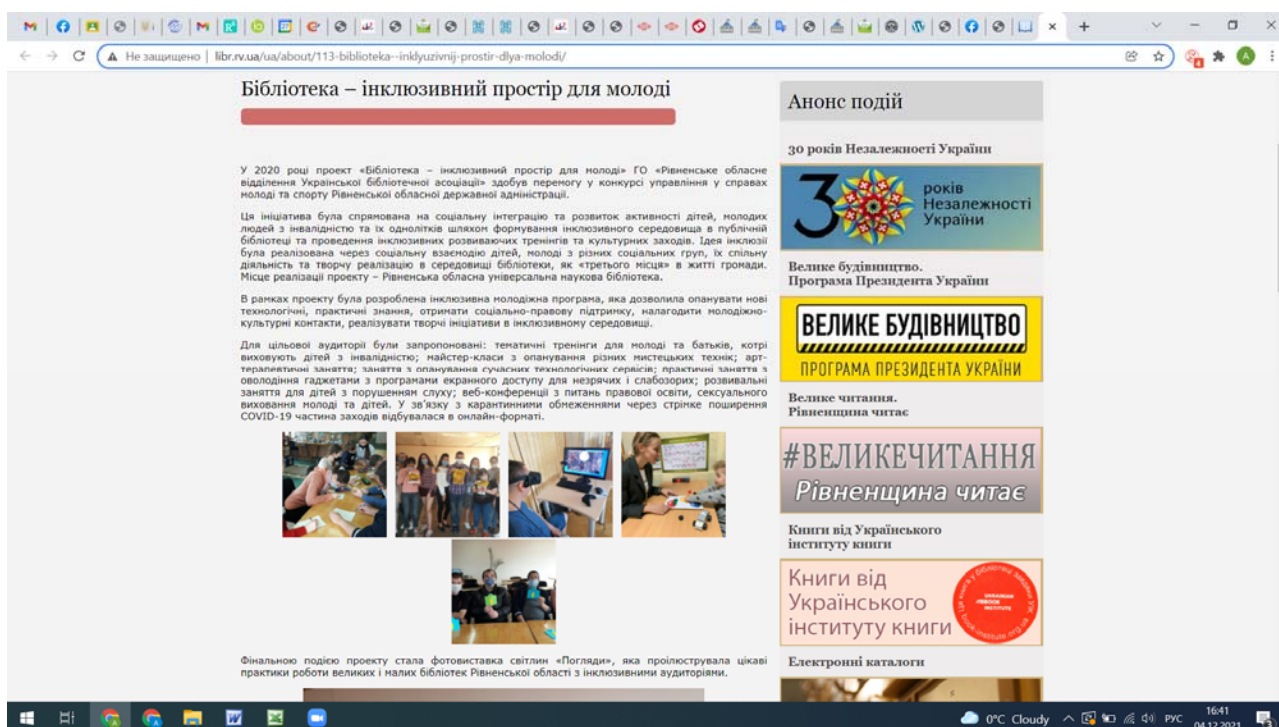
Бібліотека працює:
з 9:00 до 18:00
п'ятниця – вихідний день
останній понеділок місяця – святковий день

Календар подій

Сайт першої в Україні дейзі-бібліотеки для осіб з вадами зору — корпоративного проєкту бібліотек України

Інклюзивні проєкти Рівненської ОУНБ

Веб-сторінка Інклюзивного читального залу Житомирської ОУНБ імені Олега Ольжича

Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Олега Ольжича

ІНКЛЮЗИВНИЙ ЧИТАЛЬНИЙ ЗАЛ

«Читати більше ...»

Головна

ПРОЕКТИ :

- Відділ «Інклюзивний читальний зал»
- Інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку»
- Виртуальна мистецька галерея Житомирщини
- Регіональний тренінговий центр «Бібліоміст»
- Звездний каталог ЖОУНБ та бібліотек Житомирської області

Проекти відділу «Інклюзивний читальний зал»

« Відділ «Інклюзивний читальний зал» створений з метою забезпечення конституційних прав людей з обмеженими фізичними можливостями на вільний доступ до інформації, підвищення поінформованості та освіченості даних користувачів шляхом подолання їх залежності, сприяння соціальній адаптації, забезпечення самореалізації та інтеграції їх в суспільстві.

Інклюзивний читальний зал відкрито у квітні 2013 року в рамках реалізації проекту LEAP «Інтернет для читачів публічних бібліотек». Технічне оснащення відділу придбано за фінансової підтримки Посольства США в Україні. А саме:

- з тифлокомплексу;

Методичні поради Тернопільської ОУНБ з інклюзивної діяльності

ТОУНБ

ПРО БІБЛІОТЕКУ РЕСУРСИ НОВИНИ ЧИТАЧАМ БІБЛІОТЕКАРЕВІ КОНТАКТИ

ОБ'ЄДНУЄМО ЗУСИЛЛЯ: ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВО ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Об'єднуємо зусилля: інформаційне забезпечення соціальної реабілітації та інтеграції в суспільство людей з особливими потребами : (до Міжнар. дня інвалідів) : метод. поради / Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; підгот. С. Т. Єрошенкова ; бібліогр. Л. Б. Оленич ; ред. Г. Й. Жовтко. — Т. : [б. в.], 2010. — 27 с.

1456003548
485_zusilla

256.9 kB
7 Downloads
ПОДРОБИТИ

КОНТАКТИ ДОВІДКИ ТА ПОПЕРЕДНЕ ЗАМОВЛЕННЯ КНИГ МИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ СТАТИСТИКА